

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. X. De dissolutione Societatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

CAPVT IX.

Vt non apponantur Pacta iniusta.

Quæ est Conditiō Octava.

1. Cum ea pacta sint iniusta quæ contra naturam huius contractus sunt, quæque inæqualitatem inter socios afferunt, ideo non alio meliori modo ea dignoscuntur, quàm in perpendendo, quæ actenus de natura huius contractus sunt explicata; Nihilominus multum ad eiusdem rei praxim facit, allqua hinc peculiariter pacta discutere, quæ iam ex ordine subscribo.

2. Primum pactum: Antonius confert in Societate centum aureos; Petrus operam suam, ita tamen, ut Petrus certam quantitatem, vel certam lucri partem habeat, quanti scilicet æstimatur eius opera, sive ex negotiatione paratur lucrum, sive nō, & sive pereat pecunia Antonij, sive non, & sine hoc pactum iustum?

Respondeo, esse iustum, cum Mol. d. 411. n. 2, Angel. v. Societas, p. n. 6. sed certè in eiusmodi negotiatione non interuenit contractus Societatis, sed potius locati, & conducti. Nam in hoc casu Antonius conducit operam Petri, & dat ipsi certam mercedem, sive ex lucro negotiationis, sive aliunde; qui modus contrahendi iustus omnino est quando iusta merces operæ præstandæ correspondet.

3. Quid, si ita pactum inearit: Si Societas bene succedet in lucro, longe maiorem dabo tibi mercedem, si male, longe minorem?

Respondeo, adhuc iustè pactum iniri; non enim sic in eo contractum Societatis, sed pari modo contractum locati, & conducti; Ego autem in hunc modum paciscor, ut ea spe diligenter sit socius in negotiationis munere exercendo; Adde, æquale esse periculum maioris, vel minoris mercedis, &c.

4. Secundum pactum: Idem Antonius celebrat contractum Societatis cum Petro, ea lege, ut ipsi Petro obveniant duæ partes lucri, & una solum damni, & una lucri, & sine iustum?

Respondeo: Si hæc unus socij onera compensentur pecuniâ, vel re æquivalente ab alio socio, iustum erit pactum, si verò non compensentur, nimis manifestè erit in iustum; quando enim compensantur, servabitur æqualitas, secus non item.

5. Quid, si fiat pactum, ut ad unum ex sociis, v.g. Antonium, nulla damni pars pertineat, & tamen pertineat aliqua lucri pars, totum verò damnum reiciatur in alterum, v.g. in Petrum sed cum parte lucri, si ex negotiatione lucrum perveniat?

Respondeo, cum prædicta distinctione; eadem enim hic militat ratio. Sed iam vide, te advertere, hunc, & præcedentem, (quando iustè compensantur onera) non esse merum contractum Societatis, sed insuper addi unum, vel alterum contractum venditionis, vel similis: venditur enim periculum damni, & locatur opera socij, &c. Ita Mol. d. 417.

6. Tertium pactum: Idem Antonius confert pecuniam cum pacto, ut solum tercia pars d.æt pecuniæ pertineat ad ipsum Antonium, & eadem sola tercia pars subsit periculo ad damnum eiusdem Antonij; at verò reliquæ duæ partes pertineant ad Petrum socium conferentem operam, ipsiusque Petri periculo amittantur, si amittentur, & item tercia pars lucri ad Antoniam, reliquæ verò duæ lucri partes pertineant ad Petrum, & sine hoc iusta conventio?

Respondeo, cum memorata distinctione, ut scilicet, si compensentur onera, iusta sit conventio, aliter sit prorsus iniusta. Ita Molina d. 417. quicquid in contrarium dicat Sylvest. v. Societas, p. n. 5. Sicut enim Antonius, qui confert pecuniam, potest, ut superius vidimus, reicere in socium totum periculum pecuniæ capitalis, tribuendo

Pars III.

ipsi socio proportionatam mercedem tanti oneris, cur non poterit durum partium periculum in socium reicere, data pariter proportionata mercede.

7. Quartum pactum: Idem Antonius dat Petro, Paulo, Ioan. Piscatoribus quindecim aureos, singulis nempe aureos quinque, ut scilicet habeant expensam ad piscandum (idem dic de aliis exercitiis, puta excolendis agris, pascendis animalibus, nutriendis bombicibus, ad sericum extrahendum, & similibus) dar, inquam, hoc pactum, ut singuli post piscationem, & pices venditos dent ipsi Antonio dimidiam lucri partem, quod acquirunt, & insuper aureos omnes ab eodem Antonio ante piscationem receptos ipsi eidem reddant: totum autem periculum, quo possent deperdi auri illi, subeant ipsi Piscatores pro sua rata: & sine iustum hoc pactum?

Respondeo: Esse iniustum, docent Rodriguez, in summa, p. 1. cap. 46. num. 3. Navarr. in summa, cap. 17. n. 282. alique; nam nimis dura onera (inquiunt) Piscatoribus imponuntur. Et certè iniustitia est (aiunt) velle communicare in lucro, & non iactura, & velle, ut ipsi Antonio reddatur capitale, etiam si sine culpa sociorum illud pereat. Addit Navarrus, si Piscatores ex dictis pecuniis aliquid expenderint pro sua domo, debere ipsos restituere Antonio, quia Antonius solum contulit pecuniam ad negotiationem, & consequenter ad expensas negotiationis, non verò ad expensas extra negotiationem domi factas.

8. Hæc illi supponentes, hunc esse contractum Societatis, sed quia verè is non est, est enim conductio, & locationis operarum Piscatorum, ut ex dictis c. 1. n. 6. & ex dictis, n. 2. huius capituli constat, nullo modo erit eiusmodi contractus condemnandus, si iusta, omnibus expensis, merces Piscatoribus solvatur, sive in pecunia, sive in lucro sperato, ut dictum est.

9. Illud quod modò addidit Navarrus, approbo quidem, sed eo modo, quo ego retuli, nam dicti Piscatores sive expendant domi, vel extra, sive non expendant, iam totum capiali debebunt reddere, ut ex pacto conventum fuit; At, si Navarrus aliud velit, ut certè velle alicui videri potest, id est, debere à socio operam conferente (quando est initus contractus Societatis) deduci expensas, quas domi is fecisset, non approbo, nisi eo modo, quo vidimus supra, c. 8. n. 4.

10. Quintum pactum: Idem Antonius socium afficit Petrum, additque, ut alia negotia suscipiat, iustène sic paciscitur?

Respondeo, iustè, quia sic Antonius vult, Petrum expeditum esse pro suis negotiis, imò, si natura, & qualitas suscepti negotij requirit totum hominem, debet Petrus, etiam si non ad sit pactum, totum se illi negotio addicere, quando enim ipse promissit suam operam, totam, quæ erat necessaria illi negotio, promissit.

11. Quid si non requiritur tota, si additur ab Antonio tale onus Petro, debet certè Antonius aliquo modo compensare; secus liber Petrus erit, & sic alia negotia, ut ei liber, potest assumere, quia nihil hæc obstabat Societati cum Antonio susceptæ, ut supponitur. Sic Medicus operam suam tibi promittit, non tamen propterea alios infirmos curandos, cum culpa suscipit, quando omnibus consulere satis potest. Quod dicimus de Socio, dic obiter de famulo; is enim, quando abest præiudicium famulus Domini, potest; ut innuit Bonac d. 3. de contract. q. 6. p. 1. n. 5. alia negotia suscipere, & lucrari, cum tamen non possit, quando præiudicium illud adest.

CAPVT X.

De Dissolutione Societatis.

1. Societas, vel instituta fuit ad tempus determinatum, ut si pro duobus tribus, decem annis, imò, & pro tota vita, vel ad tempus indeterminatum, id est, sine temporis mentione. De utroque simul sic breviter habet.

Ff 2. Dissolvi

2. Dissolvitur Societas primò, mutuo consensu, seu renuntiatione. Secundò, finito tempore designato. Tertio, finito negotio. Quarto, morte civili. Quintò, morte naturali: quæ omnia, nitidiorè stylo, sed subobscuris verbis, sic Textus, l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, completur: Societas solvitur ex Personis, ex Rebus, ex Volumine, ex Actione.

Mutuo consensu.

3. Rectè nam Res, per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur. Quod si unus ex Sociis incidit in amentiam, non dissolvitur Societas, nec ejus Curator renuntiare potest, nisi in casibus, in quibus socius ille, si fuisset sanus, potuisset. Quare in hoc casu continuare omnino socii debent Societatem, & lucrum dividere cum Curatore amentis. Vide l. ult. c. pro Socio.

4. Quid, si quis ex sociis renuntiet, aliis invitis?

Respondeo: Tunc damnum, quod fortè ex tali renuntiatione subsequetur, ad ipsos solum spectabit: si verò nihilominus sequatur lucrum, illud erit commune aliis, nam ipse, quantum est ex parte sua, jam cessit luti Societatis, subivitque prædictam obligationem restituendi id, quod sociorum interest, si non fuisset renuntiatum ante tempus.

5. Sunt tamen quatuor casus, in quibus licet, aliis invitis, socius renuntiet. Primò, si ei pacta non servantur nam, *Frangenti fidem, merito fides frangitur*. Secundò, si socii sint ei injuriosi, vel damnosi, ita, ut prudentis arbitrio non sint tolerandi. Tertio, si cesset spes lucrum percipiendi ex negotiatione suscepta. Quarto, si socius debeat Reipublicæ causa abesse, nec commodè, vel aliis, vel sociis, suas committere partes possit.

Finito Tempore designato.

6. Merito: Quia ad tempus ulterius non se extendebat conventio, & obligatio, ut dicitur in l. ult. c. actiones, §. Item si alius, ff. pro Socio. Semper intellige, nisi tacito, vel expresse consensu sociorum innovetur, seu continuetur Societas, quia tunc novus censetur advenire contractus.

Finito Negotio.

7. Et id etiam merito; ad illud enim dumtaxat se extendebat, ut supponimus, Societas: Finiri etiam negotium censetur, si totum capitale, imò si magna ejus pars casu pereat, vel ita putetur, ut aptum non sit ad negotium, quale esset frumentum, si eo modo vitaretur, ut amplius humano usui non esset idoneum. Finiri etiam negotium censetur, l. Verum, ff. pro Socio, §. Solvitur, Instit. de Societate. si in agro à sociis excolendo, & disceditur auctoritate publica, Ecclesiastica. Idem dic, si socius non potest contribuire, promissam pecuniam, vel promissam operam, ut si incidisset in pauperiam, vel in agnitionem, vel in carcerem fuisset conjectus, vel ejus bona fuissent publicata, vel quid simile.

Morte Civili.

8. Si quis ex sociis civiliter moriatur, ceteri Societatem l. ult. c. solvitur. Lege Mol. d. 414. num. 9. junct. ad l. 9. Censetur autem Mors Civilis pro hac re triplex.

Primò, Cessio Bonorum.

9. Secundò, Maxima, aut media capitis diminutio, §. cit. solvitur, Instit. de Societate, id est, vel deportatio. l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, in insulam cum amissione libertatis, vel solum deportatio in Insulam, Bonacina, d. 3. de contr. 9. 6. punc. ult. m. 4. asserit, finiri Societatem capitis diminutione, quam dicit esse exilium, unde pro eodem accipit exilium absolute acceptum, & deportationem in Insulam, id, quod aliis, qui Textus Civiles §. 1. & 2. Instit. de capitis diminutione, legent, judicandum relinquo.

10. Tertio denique, censetur capitis diminutio solemniter, l. Verum, §. ult. ff. pro Socio, professio in Religione,

de qua lege Molinam, d. 9. Bonac. d. 13. de contr. 9. 6. p. 2. n. 4. aliisque ab ipsis citatos.

Morte naturali.

11. Morte item naturali unus ex sociis (etiam si non confocii remaneant) finitur Societas, quia conjunctio non separatim fuit conventio (nisi tamen contrarium pacto firmatum fuerit) ita committit Doctores, de praerog. quæ affert Delugo d. 30. de Inst. 7. Unde sequitur, ciegatem non transire ad heredem defuncti.

12. Quid, si affuerit pactum, ut ad heredes transiret Societatem, at non ibidem remanerent, quod heredes defuncti. Sed quid, si pactum, ut transiret ad heredes, iamento firmatum sit?

Respondeo: Qui docent juramentum confirmare contractus, affirmant, ejusmodi pactum juramentum obligare heredem ad proseguendam Societatem, quia heredes tenent servare contractus defuncti. Ita Molina d. 414. n. 6. Mol. l. 2. cap. 2. §. n. 6. At nos, qui docuimus l. 3. in Deul. c. 3. §. 4. à juramento non confirmari contractus, debemus tradere hanc obligationem, ab herede defuncti, ut excludit Valachus apud eundem Mol. l. c. quia juramentum pactum non validat actum à lute interdictum, & prohibent.

CAPVT XI.

De Societate in Animalibus.

1. Si primò, tradas alicui tot oves, v. g. ut statuo tempore det tibi earum pretium; Si secundo, eadem tradas, ut ipse fructum ab iis accipiat, solummodo pro tempore; Si tertio, ut custodiat eas, data illi parte fructuum pro dictam custodiam compenset, non celebras, teste Mol. d. 411. n. 2. & 3. contractum societatis; nam potius est contractus venditi; Secundus est locati; Tertius est simulatus. Verum, erit contractus Societatis, si tu oves, & alter verò operam, seu industriam conferat, vel, si utique contributis æqualem partem industriæ, & partem numerum ovium, vel in æqualem, &c. & fructus inde percepti (id est, lana, lac, fetus) sint dividendi, sive Arithmeticè, id est, æqualiter, sive Geometricè, id est, ad proportionem ejus, quod à singulis collatum est, hic, inquam, est contractus Societatis, & de eo multa dicta sunt in precedentibus capitulis, in quibus tractatum est de Societate in universum, pro majori tamen ejus explicatione:

2. Inquires primò: An hic modus Societatis Animalium sit licitus? Ego confingo tibi mille oves, tu, si quis pereat, compleas numerum ex fectibus, & tuque idem operam correspondentem estimabiliari usus confingam ovium, atque in fine singulorum annorum fructus præstiterum ovium, id est, lac lana, & pars remanens farinam, & dantur inter me, & inter te?

Respondeo: Ut proponitur, non est hic contractus licitus, quia clarè non servatur æqualitas. Nam propter prudentes, & pii negotiatores, ut effugiant injustitiam de Animalia non stent cum periculo in manu alterius, v. g. Pastoris, semper solent addere alium contractum allocationis, solvendo ex ipsa parte fructuum percipientium aliquid proportionatum ipsi Pastori assicurantur in hoc fere modum: Confingo tibi mille oves, tu appones industriam & assicures mihi, te traditum eundem numerum ovium æqualis bonitatis, nam ex fructibus percipientium compenso tantum onus, quod suscipis. Adde etiam, solent alios contractus, quo mihi assicuret Pastor aliquod locum, sive sex, sive decem, sive plus, minùve pro centenario, vel prudentis viri arbitrium, modo superius, c. 5. §. 3. factis replicato de Societate cum tribus contractibus.

3. Inquires secundo: Cum in hoc contractu solemus tractio Societatis estimari Animalia, ne deinde contraventione sit in iis reddendis; Inquires, inquam, cur tunc non dicatur sit potius contractus Venditionis, quam Societatis?